

Klasa: 022-03/12-05/01
Urbroj: 50436-02/02-13-18
U Zagrebu, 4. studeni 2013.

Zapisnik s II. sastanka Stručnog savjeta Ureda za suzbijanje zlouporabe droga

II. sastanak Stručnog savjeta Ureda za suzbijanje zlouporabe droga (u daljnjem tekstu Ured) održan je **30. listopada 2013. u 10.00 sati** u prostorijama Ureda, Zagreb, Preobraženska 4/II.

NAZOČNI ČLANOVI STRUČNOG SAVJETA:

1. prof.dr.sc. Slavko Sakoman, predsjednik
2. prof.dr.sc. Marina Kuzman, član
3. Mirta Kuharić, član
4. Marijan Vuzem, član
5. Dražen Rastović, član
6. Tomislav Mišetić, član

ODSUTNI ČLANOVI STRUČNOG SAVJETA:

1. Đurđica Petran, član - ispričana
2. Darko Tot, član - ispričan

NAZOČNI PREDSTAVNICI UREDA :

1. Željko Petković, ravnatelj Ureda
2. Sanja Mikulić, zamjenica ravnatelja

Za sastanak je predložen sljedeći **dnevni red**:

1. Usvajanje zapisnika s I. sastanka Stručnog savjeta
2. Izvješće o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za 2012. godinu
3. Nacrt Smjernica za psihosocijalni tretman ovisnosti o drogama u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu u Republici Hrvatskoj
4. Predstavljanje rezultata Istraživačkog projekta Pompidou Grupe Vijeća Europe „Pokazatelji koherentnosti politika ovisnosti o drogama, alkoholu, duhanu i kocki u Republici Hrvatskoj“
5. Informacija o rezultatima istraživanja „Dostupnost i cijene ilegalnih droga u RH“, on-line „Istraživanja novih trendova u konzumiranju supstanci i droga“ i istraživanja „Analize urinarnih biomarkera određenih vrsta droga u otpadnim vodama grada Zadra“
6. Razno

Ad.1. Članovi Stručnog savjeta usvojili su zapisnik s I. sastanka Stručnog savjeta održanog 15. travnja 2013. i predloženi dnevni red za II. sastanak Stručnog savjeta.

Ad.2. Ravnatelj Ureda predstavio je Izvješće o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za 2012. godinu te ukratko prezentirao stanje zlouporabe droga i aktivnosti koje su tijekom 2012. izvršene na području suzbijanja zlouporabe droga, prevencije i liječenja ovisnosti, međunarodne suradnje. Naglašeno je kako je stanje zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj stabilno, te da se kreće u granicama društveno prihvatljivog rizika. Prema prikazanim podacima vidljivo je da su sva resorna ministarstva aktivno provodila mjere Nacionalne strategije i Akcijskog plana te da su se uz postojeće, ali ne uvijek i dostatne resurse, postigli zadovoljavajući rezultati osobito u osnaživanju partnerske suradnje među svim nositeljima mjera. Značajan dio aktivnosti bio je usmjeren na organiziranje različitih edukacija s ciljem podizanja razine znanja subjekta uključenih u provedbu programa o novim trendovima na području suzbijanja zlouporabe droga, ali i radi osiguranja kvalitete programa prevencije i tretmana sukladno EU standardima.

U okviru rasprave, prof. dr.sc. Sakoman naglasio je potrebu za aktivnijim uključivanjem Ureda vezano za problematiku preustroja Službi za mentalno zdravlje, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti koji je predviđen zadnjim izmjenama Zakona o zdravstvenoj zaštiti. Navedenim izmjenama Zakona iz djelatnosti Službi maknut je sadržaj rada koji se odnosi na liječenje ovisnosti što može imati posljedice za stabilnost cijelog sustava liječenja ovisnosti, pogotovo u njegovoj provedbi na terenu. Mišljenja je da bi Ured trebao prema Povjerenstvu za suzbijanje zlouporabe droga VRH i Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo uputiti inicijativu da se zadrži dosadašnji način funkcioniranja sustava za izvanbolničko liječenje, a ukoliko se želi ići u preustroj istog da je prethodno potrebno konzultirati struku. Ravnatelj Ureda i prof.dr.sc. Kuzman, istaknuli su kako će se od 1. siječnja 2014. znati da li će se predviđeni preustroj provesti u praksi kada će se s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje ugovarati djelatnost Službi, ali da trenutno raspoložive informacije ukazuju na to da će djelatnost Službi ipak ostati ne promijenjena. Naglašeno je kako će se o istome još raspravljati i na stručnim sastancima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Također, prof. dr.sc. Sakoman istaknuo je kako bi Izvješće trebalo biti sažetije te da su podaci o procjeni problematičnih korisnika droga i o procjeni intravenozne uporabe droga koji su u izvješću prikazani pomoću *multiplier metode* upitni. Prof.dr.sc. Kuzman naglasila je da se radi o posebnoj metodi koja se koristi za procjenu te da bi kvalitetu podataka dobivenih ovom metodom trebalo poboljšati putem uklapanja još jednog izvora podataka i to onih kojima raspolaže Ministarstvo unutarnjih poslova. Članovi Stručnog savjeta podržali su Izvješće.

Ad.3. Članovi Stručnog savjeta upoznati su sa dinamikom izrade Smjernica za psihosocijalni tretman ovisnosti o drogama u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu. Konačni nacrt Smjernica usuglašen je sa članovima radne skupine na sastancima koji su se održali u lipnju i srpnju ove godine. S ciljem usklađivanja Smjernica sa stručnim mišljenjima osoba i ustanova koji sudjeluju u liječenju i psihosocijalnom tretmanu ovisnika, strukovnih organizacije i nevladinih organizacija te stavovima nadležnih državnih tijela odgovornim za strateško planiranje, organizaciju i nadzor nad provedbom tretmana ovisnosti o drogama, kao i sa ostalom zainteresiranom javnošću, Ured je održao javnu raspravu o nacrtu Smjernica, 09. rujna 2013. godine u Tribinama Grada Zagreba. Nacrt smjernica stavljen je i na javno internetsko savjetovanje na web stranici Ureda u razdoblju od 26. kolovoza do 26. rujna 2013., s ciljem prikupljanja mišljenja zainteresirane javnosti, a kako bi iste što bolje odgovarale stvarnim potrebama te što učinkovitije djelovale na rješavanju problema ovisnosti putem osiguranja kvalitete tretmana ovisnosti o drogama u Republici Hrvatskoj. Nakon završetka internetskog savjetovanja i javne rasprave, pristigle primjedbe i prijedlozi objavljeni su na mrežnim stranicama Ureda. Nacrt Smjernica upućen je i nadležnim tijelima državne uprave na službena

mišljenja. Nakon prikupljanja mišljenja, konačni Nacrt Smjernica, zajedno s pristiglim mišljenjima i prijedlozima s javne rasprave, raspravit će se na zadnjem sastanku stručne radne skupine te će se iste do kraja godine dostaviti na usvajanje Povjerenstvu za suzbijanje zlouporabe droga VRH.

U okviru rasprave, prof.dr.sc. Sakoman naveo je kako Smjernice u obliku koji je predložen nisu primjenjive u praksi zbog niza ograničenja koja postoje u institucijama koje bi iste trebale primjenjivati a koja se ogledaju u nedostatnim vremenskim, kadrovskim i financijskim kapacitetima. Ravnatelj Ureda istaknuo je kako će se putem novog modela objedinjenog financiranja projekta i programa udruga koji se planira provesti tijekom 2014. pokušati ojačati potrebni kapaciteti za njihovu provedbu. Naime, jedno od prioriternih područja objedinjenog javnog natječaja za 2014. Ureda, Ministarstva zdravlja i Ministarstva socijalne politike i mladih, bilo bi financiranje partnerskih projekata udruga i Službi za mentalno zdravlje, prevenciju i izvanbolničko liječenje, Centara za socijalnu skrbi i ostalih institucija na području županije koji bi bili usmjereni na psihosocijalnu podršku ovisnika koji su u tretmanu i vanjski rad s ovisnicima. Nastavno na navedeno g. Mišetić istaknuo je kako primjeri takve vrste suradnje već postoje na području grada Osijeka te pozitivno ocijenio poticanje partnerskih projekata između udruga i službi koje se bave tretmanom. Također, je naglašeno da bi trebalo financirati outreach projekte za djecu u riziku te usmjeriti resurse na projekte indicirane prevencije.

Ad 4. Ravnatelj Ureda predstavio je rezultate Istraživačkog projekta Pompidou Grupe Vijeća Europe „Pokazatelji koherentnosti politika ovisnosti o drogama, alkoholu, duhanu i kocki u Republici Hrvatskoj“. Pompidou grupa Vijeća Europe pokrenula je istraživački projekt o iskustvima s koherentnim / integrativnim politikama za legalne i ilegalne droge (odnosno ovisnička ponašanja), a njezina je stručna skupina razradila 6 pokazatelja koherentnosti koji su testirani u ovom projektu kako bi se utvrdilo jesu li politika droga, alkohola, duhana i kocke usklađene u sadašnjem kontekstu te je li ukupna nacionalna politika prema ovisnostima učinkovita. Razlozi za uspostavom strateškog, institucionalnog, zakonodavnog i financijskog okvira za provedbu koherentne politike na području prevencije i suzbijanja svih vrsta ovisnosti ne leže samo u unapređenju kvalitete provedbe aktivnosti i politika, već i u prilici da se putem istog osigura središnje planiranje i nadzor nad izvršenjem planiranih strateških ciljeva što bi značajno olakšalo provedbu politike. Ured kao nacionalni koordinator bio je zadužen za testiranje predmetnih pokazatelja koherentnosti u Republici Hrvatskoj. Svrha projekta je testiranje upitnika o koherentnosti politika i davanje znanstveno utemeljene osnove za donošenje odluke o kreiranju jedinstvene nacionalne politike prema ovisnostima. Opći cilj projekta je utvrditi usklađenost politika o psihoaktivnim tvarima i ovisničkom ponašanju. Analiza koherentnosti politika prema ovisnostima u Republici Hrvatskoj je izrađena u nekoliko koraka. Upitnik koji je Ured izradio sukladno pokazateljima koherentnosti Pompidou Grupe je sredinom travnja 2013. upućen na popunu nadležnim tijelima koja se bave kreiranjem i koordinacijom provedbe politika prema predmetnim ovisnostima. S obzirom da triangulacija (primjena višestrukih metoda) povećava povjerenje u istinitost podataka, uz spomenuti upitnik primijenjena je i fokusna skupina s predstavnicima relevantnih tijela i stručnjacima zaduženim za koordinaciju i provedbu predmetnih politika, te analiza strateških dokumenata. Jedan od temeljnih utvrđenih problema je da strateški dokumenti na području zdravlja te posebno ovisnosti, obuhvaćaju različita vremenska razdoblja, što onemogućuje njihovo usklađeno djelovanje te se rijetko pri izradi osvrću na ciljeve i mjere drugih srodnih dokumenata. Određeni raskoraci rezultat su različite politike i odnosa društva prema legalnim i ilegalnim sredstvima ovisnosti s obzirom na razmjere vidljive zdravstvene i društvene štete koju njihova uporaba/ponašanje uzrokuje, iako je mehanizam ovisnosti isti bez obzira na sredstvo. Temeljem tako provedene analize, iz

perspektive relevantnih stručnjaka predloženo je nekoliko zaključaka i preporuka za unaprjeđenje koherentnosti politika o psihoaktivnim tvarima i ovisničkom ponašanju.

Prema objektivnim pokazateljima područje droga ima najjasnije definiran zakonodavni, strateški i institucionalni okvir, politički kontekst te sustav praćenja stanja problematike, no potrebno je dodatno unaprijediti učinkovitost odgovora i intervencija temeljenih na znanstvenim spoznajama. Najlošije je u bilo kojem od promatranih pokazatelja regulirano područje kocke, koje izuzev određene zakonske regulative nema nikakav sustav skrbi o osobama s problemom patološke ovisnosti o kocki. Ostala promatrana područja (duhan i alkohol) zahtijevaju veća ulaganja u učinkovite preventivne i tretmanske intervencije u okviru održivih struktura koje će osigurati njihovu provedbu i nadzor.

U okviru rasprave o rezultatima navedenog istraživanja, istaknuto je kako isti predstavljaju kvalitetan temelj za provedbu daljnjih mjera na području politike o ovisnostima. Ujedno je na tragu preporuka ovog istraživačkog projekta, prof. dr.sc. Sakoman naglasio potrebu razmatranja i problematike vezane za zlouporabu lijekova koji se propisuju na recept, te planiranja analiza kojima bi se sagledala njihova zlouporaba, posebice benzodiazepina zbog okolnost što isti imaju značajnu ulogu u predoziranju jer se često koriste istovremeno s drugim drogama.

Ad 5. Stručni savjet upoznat je sa rezultatima istraživanja „Dostupnost i cijene ilegalnih droga u RH“, on-line „Istraživanja novih trendova u konzumiranju supstanci i droga“ i istraživanja „Analize urinarnih biomarkera određenih vrsta droga u otpadnim vodama grada Zadra“. Prva dva istraživanja provedena su krajem 2012. i u prvoj polovici 2013. na inicijativu Ureda od strane Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta. Rezultati navedenih istraživanja ukazuju na to da su najčešće konzumirane droge bile marihuana i heroin. Ispitanici su do ilegalnih i legalnih droga najčešće dolazili putem dilera te putem prijatelja ili partnera. Najdostupnija je marihuana zatim metadon te heroin i Suboxon, a 13,9% ispitanika konzumiralo je nove droge, najčešće sintetske kanabinoide i mefedron. Pored navedenog, dana je informacija o provedbi Istraživanja analize urinarnih biomarkera određenih vrsta droga u otpadnim vodama grada Zadra čiji su rezultati predstavljeni na TAIEX konferenciji o Nacionalnom informacijskom sustavu za droge u Republici Hrvatskoj, koja je održana u Zadar, 22.-23. listopada 2013. Statistička analiza rezultata potvrdila je da se tijekom turističke sezone izlučuju značajno veće količine biomarkera stimulirajućih droga (kokain, amfetamin, MDMA) i heroina. Nije potvrđeno postojanje statistički značajnih sezonskih razlika u izlučivanju biomarkera marihuane. Izvan turističke sezone stope potrošnje droga u Zadru bile su značajno niže nego u Zagrebu. Tijekom turističke sezone određene su vrlo slične stope potrošnje heroina i amfetamina u Zadru i Zagrebu, dok je stopa potrošnje MDMA-a bila značajno viša u Zadru. Ukupna godišnja potrošnja droga "ulične čistoće" 2013. godine u Zadru procijenjena je na 105 kg marihuane, 22 kg heroina, 8,2 kg amfetamina, 6 kg kokaina te 0,4 kg MDMA-a. Prof.dr.sc. Sakoman istaknuo je kako su podaci iz istraživanja o dostupnosti droga upitni te da isti odstupaju od podataka dobivenih u okviru njegovog istraživanja o ilegalnom tržištu droga koje je provedeno među osobama koje se nalaze u tretmanu Službi za mentalno zdravlje, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti.

Prema istima, cijene droga variraju od regije do regije, te su sve droge vrlo lako dostupne, a najviše kanabis. G. Rastović naveo je da bi za provjeru relevantnosti podataka o tržištu, dostupnosti i cijenama droga bilo potrebno u obzir uzeti i podatke Ministarstva unutarnjih poslova. Predloženo je da se prilikom provedbe slijedećeg istraživanja o dostupnosti i tržištu droga, konstruira upitnik koji bi sagledao sva tri izvora podataka; osobe koje se nalaze u programima smanjenja štete, osobe koje se nalaze u programu liječenja od ovisnosti te podaci iz kriminalističkih istraživanja s kojima raspolaže Ministarstvo unutarnjih poslova. Vezano za

rezultate istraživanja otpadnih voda u gradu Zadru, prof. dr.sc. Sakoman izrazio je sumnju u pouzdanost istih budući da ukazuju da u turističkoj sezoni nije došlo do porasta konzumacije kanabisa te nisu u skladu sa distribucijom problematike ovisnosti koja je prisutna u Zadru i Zadarskoj županiji.

Zapisnik izradila:

Sanja Mikulić, zamjenica ravnatelja

Predsjednik Stručnog savjeta

Prof.dr.sc. Slavko Sakoman